

Col·laboració

Histories de l'antiga Barcelona:
Mossèn Borra

Continuant amb la crònica de la visita a la catedral de Barcelona (*Putxet Actiu*, no. 30), parlarem ara d'Antoni Tallander, conegut com Mossèn Borra, que va ser un interessant personatge de la baixa edat mitjana, el sepulcre del qual es troba en el claustre de la catedral.

Un sepulcre molt curiós

Prop de la capella de Santa Llúcia, fent angle amb l'entrada a l'Archivum, hom pot contemplar, llaurat en un mur del claustre, el sepulcre d'Antoni Tallander. A la làpida de bronze es llegeix: *Hic jacet Dominus Borra miles gloriosus. Facta fuit sepultura ista anno Domini MCCCCXXXIII*. Tallander està representat jaient, empolainat amb gales cortesianes i lluint un adorn de cascavells que pengen d'una cadeneta a l'orla del seu vestit. Possiblement sigui el personatge més famós de la catedral, més que els seus il·lustres veïns, el bisbe Arnau de Gurb (que va iniciar la construcció de la seu) i el canonge Francesc de Santa Coloma, el sepulcre dels quals són a la capella de Santa Llúcia.

La doble imatge ens mostra l'estat original del sepulcre en 1433 (esquerra) i l'aspecte actual (dreta), amb la decoració pictòrica esborrada pel pas dels segles. Tot i que el sepulcre data de 1433, Tallander va morir en 1446, possiblement a Castel-Nuovo, a l'entrada de Nàpols. El sepulcre de Mossèn Borra gaudia d'interès turístic i cultural per als visitants de la Barcelona del segle XIX, doncs es descriu a la *Guía-Cicerone de Barcelona* (1847) d'Antoni Bofarull, i a *Viage literario a las Iglesias de España*, tomo XVII (1851) de Jaime Villanueva.

Breu historia del personatge

Antoni Tallander va néixer a Barcelona cap el 1358. De sobrenom Mossèn Borra, va ser joglar de la cort del rei Martí I l'Humà, de Ferran I d'Antequera i del seu fill Alfons V el Magnànim. De

fet Tallander no era pas eclesiàstic, ja que Mossèn, síncopa de *Mossenyer* o *Monsenyor*, era el tractament de respecte que hom donava als cavallers que no essent nobles, gaudien d'algun privilegi o honor militar.

Tallander va ser un personatge culte i enginyós, que exercí funcions diplomàtiques. El seus contemporanis el consideraven un bon gramàtic, molt subtil en tota mena d'acudits i facècies. En 1413 va ajudar al rei Ferran I amb quantiosos préstecs, i li va fer costat durant l'assetjament de Balaguer, on s'havia fet fort el comte d'Urgell, legítim aspirant al tron. A canvi Mossèn Borra va obtenir beneficis per a sí mateix i per als seus fills. Tenia propietats a Barcelona. L'any 1444 l'actual carrer Elisabets es deia carrer de la Torre de Mossèn Borra.

La seva fama era tan gran que el poeta medieval Ausiàs March li dedicà alguns cants del seu Cançoner:

*¡O quant és foll qui tem lo forçat cas,
o contr-aquell remey és demanant,
e qui poder se troba molt bastant
e no'l coneix, pensant l'aver escàs!*

Participació a Constança

La seva gestió diplomàtica més notable data de 1417-1418. Comissionat pel rei, viatjà Tallander a Alemanya, acompanyat d'escuders, servents i músics (trompeters i ministrers), a fi de participar en el Concili de Constança, portant instruccions secretes del seu sobirà i de passada esplaïar Segismunt, emperador del sacre imperi romànic germànic. Eren temps de greu crisi per a l'Església, doncs regnaven tres papes Joan XXIII, Gregori XII i Benet XIII. Es va celebrar un conclave que va declarar als dos primers antipapes i es va suspendre *a divinis* al tercer (el papa Lluna). Aleshores es va elegir únic i legítim papa a Martí V, que regnà fins 1431. Una butlla del papa de febrer de 1418, agraïa a Mossèn Borra el seus excel·lents serveis.

El Privilegi reial per beure tota mena de vins

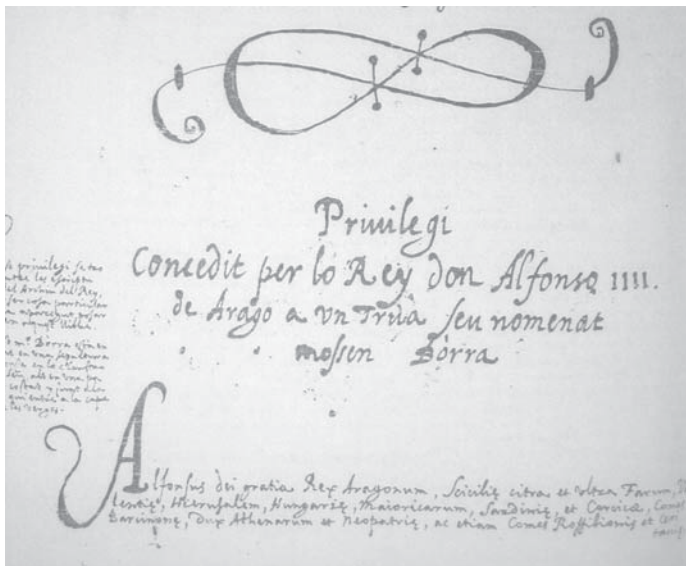
El que li ha donat merescuda fama a Antoni Tallander, de sobrenom Mossèn Borra, va ser un divertit Privilegi permetent beure de tota mena de vins, atorgat pel rei Alfons el Magnànim, V d'Aragó i IV de Catalunya, a Castel-Nuovo de Nàpols, el 30 de desembre de 1446.

Redactat en llatí i traduït al castellà, comença el Privilegi més curiós de la baixa edat mitjana dient: "Nos, Alfonso, por la gracia de Dios, Rey de Aragón y de Sicilia aquende y allende Faro, de Valencia, de Jerusalén, de Hungría y las Mayorcas, de Cerdeña, de Córcega, Conde de Barcelona, Duque de Athenas y Neopatria, y también Conde de Rosellón y Cerdaña. Por quanto vuestra virtud de vos el magnífico, noble y amado nuestro Mossen Borra."

Els molts càrrecs que ostentava el rei no li impedien tenir bon sentit de l'humor. El paràgraf més jocós diu:

“Así pues, no pudiendo alimentarnos de otra leche, es preciso uséis del vino, que siendo bueno, se llama leche de viejos, a causa de que les alarga mucho la vida. En esta atención por el tenor de las presentes concedemos licencia y plena facultad a vos el dicho noble Mosén Borra, en esta nuestra Carta, para que por todo el tiempo que viváis podáis libre y seguramente, y sin incurrir en pena alguna, beber y echar tragos, una, muchas, muchísimas y repetidas veces, y aún más de lo que conviene, de día y de noche, en cualquier lugar y a todas horas en que os diere la gana y fuere de vuestro gusto, aunque no tengáis sed, de toda especie de vinos.”

El document original d'aquest Privilegi es conservava a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, però els historiadors i arxivers mai el varen trobar. Tampoc el va trobar l'autor d'aquest text. Actualment es considera document apòcrif, malgrat que hi ha dues còpies manuscrites que daten del segle XVII, conservades una a la Casa de l'Ardiaca (edifici situat en front de la seu), i l'altre a la Biblioteca de la Universitat de Barcelona.

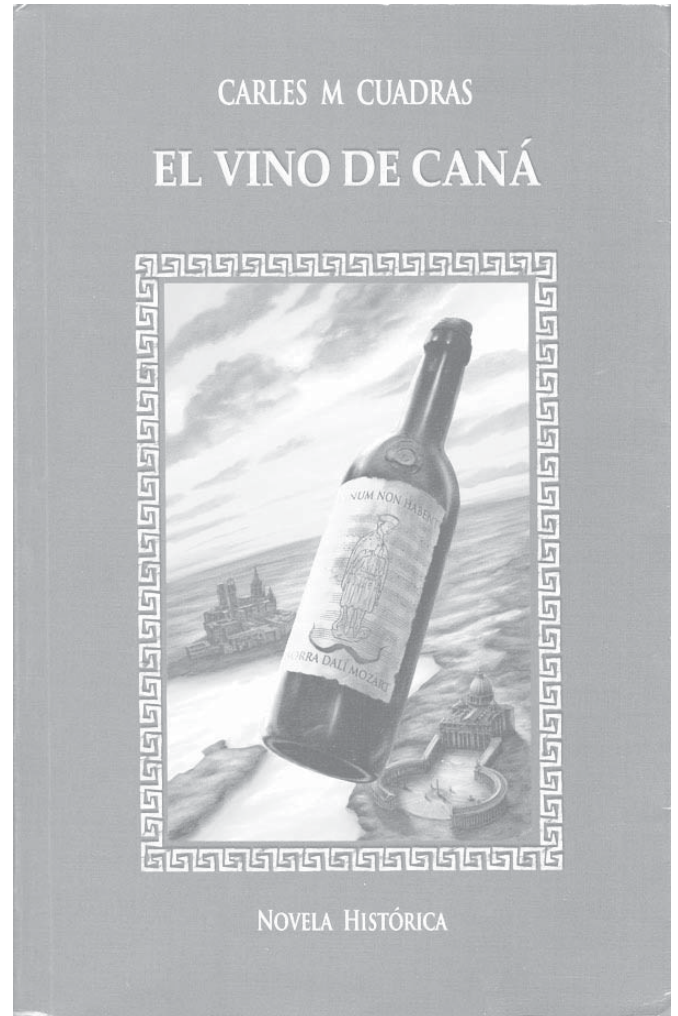

La imatge ens mostra una pàgina de la còpia conservada a la Universitat de Barcelona. Forma part del manuscrit titulat *Cosas varias y notables sucedidas en estos nuestros tiempos*, compilat el 1626 per Fray Gaspar Vicens. Clarament podem llegir “Alfonusus Dei gratia, Rex Aragonum, Sicilia, cifra et ultra...”, frase inicial del Privilegi.

Com es va fer famós el privilegi?

La tradició per l'existència del Privilegi es va iniciar per una menció en el *Libro de las grandezas y cosas memorables de la antiquísima, insigne y famosa ciudad de Tarragona* (1572), de l'escriptor i arqueòleg Lluís Pons d'Icart. Dos segles més tard

va aparèixer traduït al castellà com “Anécdota del Día” en el *Diario de Barcelona* de 31 de desembre de 1792.

Portada de la novel·la històrica de l'autor d'aquest article, de la que Mossèn Borra n'és un dels protagonistes

Assentada la fama del Privilegi, el seu elevat contingut jocós, i l'afecció al vi dels ciutadans, varen propiciar la seva difusió. Es publica en llatí o traduït al castellà amb comentaris erudits, en diversos llibres publicats en els segles XIX, XX i XXI. L'últim es titula *El vino de Caná*, novel·la històrica apareguda el 2009, que té a Mossèn Borra com un dels protagonistes. Interessants cròniques sobre la seva vida i el seu sepulcre a la catedral apareixen de tant en tant en el diari *La Vanguardia*.

Carles M. Cuadras
Universitat de Barcelona.